

לספרות, אכנות ועיון

מהוות הוקרה להיסטוריון ולאדם

מאת אביהו זכאי

Religion Ideology and Nationalism in Europe and America, Essays presented in Honor of Yehoshua Arieli, The Historical Society of Israel and the Zalman Shazar Center for Jewish History, Jerusalem, 1986.

דת, אידאולוגיה ולאומיות, באירופה ובאמריקה, אספות מחקרים ועיונים היסטוריים המוגשות בחברה למחקרי היסטוריה אריאלי מטעם המרכז הישראלי לחקר ההיסטוריה היהודית, ירושלים תשמ"ו.

כמלאת שבעים שנה להולדתו של פרופסור יהושע אריאלי, פרופסור להיסטוריה כללית מודרנית באוניברסיטה העברית בירושלים, הברו ירחיו כורה של היסטוריונים בעלי שם מילוסים ויבנות תכל המביטו לו ספר הוקרה, Festschrift, הבא לבשא את הקהילה העמיקה ליהושע כזכר ואיש רעים, ליהושע כהוקר על תרומותיו החשובות והסגוליות בחקר ההיסטוריה, והפורה אשר העניק במשך כשים רבות בלא גבול ובאמצעות השקנו לתלמידיו ולירידיה הרבים. סיתוף פעולה זה בין הקרנים ומלומדים מאירופה, אמריקה וישראל, יש בו כרי להעיד יותר מכל על המעמד החשוב והיוני של יהושע אריאלי בקרב קהילת היסטוריונים בעיונה מוסר אינטלקטואלי ואנליטי שאין סני לו, ויכר רוחו הסר פניות לצד ערדה ביהודית כפדחת, רגישות תרבותית כיהם להראת מקצוע היסטוריה ואחריות עמוקה ביהם לתפקודו של היסטוריון מחכה בת ימינו - כל אלו ועוד זה כהפכו את פרופסור אריאלי לשם לניצחית הקרם היסטוריונים בארצנו ובחו"ל.

מייכנס ומיסודם של ספרי הוקרה הוא להטות ולהמחיש בעליל את מידת הבהרה וההודיה העמוקה של תלמידים וחברים למקצוע לאדם אשר תרם תרומה מכרעת לבחיקיהם ועודד והפריה בה רבות את נושאי וכוניו החכרי היסטוריים שלהם. מבחינה זאת, ספר ההוקרה המונח עתה לפנינו ואשר הוגש לפרופ' אריאלי עשיר מיוחד שהוקרש לכבודו באקדמיה הלאומית למדעים בירושלים, מספק לא רק את קשת הנושאים היסטוריים העמוקה אשר יהושע הסר רון בהם במרוצת השנים, אלא הוא מבטא אף את יכולתו הנדירה והמופתית של יהושע, כאדם וחכמה למקצוע, למצוא נישלות אל לב הוקרים אחרים תוך גילוי ענין והקשבה לא כביחיים לתחומי מחקריהם, לעורר להשכחה, להעניק הסרה ולהפגרת המבונה והחנות כל מלונת חוקר הקרה על דרכו. בעיון שלנו המצויין והמאופין כל כך בחתמתו ובצינונם

המנוונים של הסוגיות היסטוריות שבזן עסק, כל-שנותר לעורכי הספר לעשות היה בפשטות להלק את הספר לשלושה שערים, על פי טיב נושאי המרחבים היסטוריים שבהם הוא דן, אירופה, אמריקה וישראל, ואת השערים הללו לאגד מבחינה תימאטית תחת שלושה נושאים, דת, אידאולוגיה ולאומיות, שהם כלליים במידה מספקת כך שיוכלו לכלול בחובם את המיגזון העשיר של תזומי הענינים היסטוריים אשר העסיקו את יהושע אריאלי. אמנם קשה לכאורה למצוא קשר בין שפע המאמרים והנושאים המתפרסמים בספר ההוקרה, ברם, דווקא מיגזון עשיר זה הוא המניע יותר מכל על הכפע והמלאות כל יהושע אריאלי כהיסטוריון, איש הגות וכו תרבות.

הסם שנתן לספר ההוקרה לכבודו של פרופ' אריאלי מעיד אולי יותר בכלל על עוסר מחקריו ועיוניו היסטוריים: דת, אידאולוגיה ולאומיות, שלוסה מהנושאים הסגוליים ביותר של ההיסטוריה המודרנית, וכולם כאחד מתפרסים על פני מרחבי היסטוריה האירופאית, האמריקאית והיהודית. את הייבורים בספר ההוקרה כתבו כי שהיו רובם ככולם בתלמידיו של פרופ' אריאלי בעבר, כינוהם היסטוריונים ועלומים בעלי שם בארץ ובאניברסיטאות שונות בעולם הגדול. הסער הראשון של הספר נסוב על היסטוריה אירופאית מודרנית, ובו ניתן למצוא מחקרים ועיונים היסטוריים על הריפורמציה הפרוטסטנטית, היונות השלום כראשית התקופה המודרנית, עיונים על הדמוקרטיה הגרמנית בתקופת 'אבי העמים', השפעת הנותן של נאצקס על המאה העשרים, היסטוריה כלכלית באנגליה, וינה בתקופתו של היטלר, ולבסוף שני מחקרים על ניטשה ועל נכחותו של הניטש. הסער השני סובל מחקרים על היסטוריה והוויה האמריקאית, כגון גאבות כסיחיות בהגירה הפרוסיאנית לאמריקה כמאה השבע עשרה, איגרווריראוליו ומסחר באמריקה, דת, לאומיות והשפחה, ספרות ותרבות באמריקה, וכן היסטוריה של איגורים מקצועיים והיסטוריה של תנועת העבודה בארצות-ב. בסער השלישי עיונים על היסטוריה היהודית בת ימינו, כגון על הצינות בתנועה לאומית, תנועת הבוגר באירופה, ספר היוכר"ר של העלייה השנייה, וכן עיונים על קץ היסטוריה היהודית.

לאמיתו כל דבר, כל אחת ואחת מהסוגיות הללו הגירונות בספר עשויה להיות נושא לנחקר רב שנים ונקעה רחבה להתגורר בה לגבי היסטוריון, אך לגבינו של יהושע אריאלי, מיגזון כפועל זה של נושאים ותחומים הוא לכד עיוניו היסטוריים: זהו הכרזה הרוחני ענינו היסורי הוא הגורם הכללי והאוניברסלי, כיצד הדעינו אשר בו נצנו ועליו סבו מחקריו ועיוניו בזמן. ענינו היסורי הוא הגורם הכללי והאוניברסלי, כיצד הפרטי והמקומי מתייחס ועובד בוחס למוללות שלה. לרונגא, משכעוהם של הלאומיות היהודית יכולה להתברר אך ורק בויקה שלה לתנועות לאומיות אחרות, משכעוהם של היסטוריה האמריקאית מקבלת את נשיצוהם הנלאה אך ורק ביתוך ריו כספרות הרוחנית או של תנועת ההשכלה של המאה השבע עשרה והיסטוריה עשרה, לפיכך, כשנלנו היתריות כל כיופי אריאלי הוא למצוא קשרים וזיקות בין נושאים ותחומים היסטוריים אשר לכאורה אין ביניהם שום קשר, והיו לך תרומה גדולה יותר מחקר היסטוריה מאשר לדעת להציב את המקרה היחיד והפרטי בתוך מסכת כוללת, בחקרי המקרה של זמנו ותקופתו. כל זאת כיוון שלגבי רדיו כל פרופ' אריאלי חקר היסטוריה איננו תחום העוסר בכני עצמו, אלא דווקא מהווה במחנה. 'מגודה להגנת הנשיצוה. כדי לדעת כי אני, אני חייב להניע לשאלות של מהלך ההלוקטיבים והגוליים המרכיבים את תולדות האנושות'. היסטוריה לגבינו היא לעולם. היסטוריה תרבותית, אוניברסלית ופילוסופית'. במחנות אלה על מחותה של היסטוריה ניתן למצוא את הסודם ליכולת המופלאה של כרופ' אריאלי להקפד תחומי ידע כה גדולים ולעסוק במיגזון נושאים כה נרחב.

מטבעו של העיון היסטורי שהוא דפוס מעילות המניסטייה, משמע, ענינו נסוב על גודל האדם במרחבים של זמן ומקום, או על פסר הקיום האנושי בחקרים היסטוריים. אילו הכינו את כל העובדות (ההיסטוריות)

מופלים בכל תחום ותחום, יכולתו וכישרו כל פרופ' אריאלי להרחיב כל הזמן את גודלתו מבטו ולמצוא קשרים והקשרים בין תופעות היסטוריות, פילוסופיות ותרבותיות, בה כוונת וזרות לכאורה במחנות הזמן והמקום, כל אלה הם מופת ודוגמה להבדיו. יתר על כן, מכיוון שלעולם אין נקטית מלאכות של היסטוריון בתוך בידור והסתגרות, אלא הוא מותנית בנודה מהתי במחקרים ועיונים של היסטוריונים אחרים, הרי יכולתו של היסטוריון נגדדת אל נכון כבידה רבה ביכולתו לקיים קשרים ורוננים וזיקות גמליון ברות הסרה והפרייה עם חוקרים וכלובים אחרים. בחקירה זה, ספר ההוקרה מספק את הסגולה האנושית הנדירה כל פרופ' אריאלי לקיים דויסה מאלף ופורה, בתכיר ובר משכעוהם עם חוקרים כה רבים ובתחומים כה רבים של תחומי העיון והחכמי היסטורי. כפר ההוקרה מספק על כך אן כעט כהחוב הגדול אשר בה רבים הביס ליהושע במרוצת השנים על השראתו המופלאה ועל השכעוה המתמידה והפרויה.

על פי טיב כרתיני וזיקות גמליון ברות הסרה והיסטוריים של יהושע אריאלי הוא עצום ורב נידות: נבהקרו הוא מקף למעשה את רוב תחומי ונושאי עיון היסטוריה המודרנית, ובכלל זאת ראשית העת החדשה לצד עיונים היסטוריים בת ימינו. במחקריו ובמרחביותו הוא דן ברנסנס ובדיפורמה הפרוטסטנטית, תקופת המאה השבע עשרה על המהפכה הפרוסיאנית והמהפכה המהוללת, היווצרותה של הבורשט הרוגית, תנועת המשכלה של המאה השמונה עשרה, עידן ההשכלות המודרנית, והמהפכה האמריקאית והרפובלינית. חקר היסטוריה האמריקאית היא פו השוב בעיוניו היסטוריים של פרופ' אריאלי, ואין תינה שמתחום זה קשת נרחבי סוללת להפכה למעשה את כל היסטוריה האמריקאית, נראשית והיסטוריות האנגלית באמריקה כמאה השבע עשרה, וכן לתנועות המאה השבע עשרה את שלל חיבוריו ועיוניו על היסטוריה היהודית בת ימינו, לצד שיה של האמרים השוכנים הנסכים על ענייני השעה בישראל.

דא עתה, כשל המיגזון העצום של מחקריו ועיוניו היסטוריים של פרופ' אריאלי, הסוגיה של כהדות נושא פרופ' לספר ההוקרה, כמות שציון פרופסור ניהה 'צירכנו מעורכי הספר, היתה בעיה קשה ביותר', אם לא בלתי אפשרית למעשה, וזאת בשל 'התחום הנרחב והגדול של כהדתי של אריאלי, והנושאים המגוונים בהם הסר'. סוגיה זאת של כביעת נושא מרכזי, אז חוט מהסר, לספר ההוקרה היא בעיה כבידה ומוכרת לכל כי שנתן ידו למפעל שבוה. ברם דומה כי מבחינתו של פרופ' אריאלי, כביעה זאת אכן היתה בלתי אפשרית ממש בשל הכרחה היסטוריה הענק אותו חקר והמבדים

כל פי הסדר הכרונולוגי, ציין פעם הפילוסוף אריסטו קאסירר, היינו אמנם מניעים לסיכיה כללית ולשטר של ההיסטוריה, אך חייה האמיתיים היו נעלמים מאתנו. ברם הבנת חיי האדם הוא הנושא הכללי והתכליתי האחרונה של הידיעה ההיסטורית. הפץ הנומניטי זה הוא אשר ניצב בשרש גישתו של אויאלי להיסטוריה, ורק מתוכו ניתן אמנם להבטיח את המיוון העצום של נושא את מוטיא הקרונותיו בדברי הימים, הנסובים בעיקרו של דבר על פחד הקיום האנושי בחליפת הזמנים ומשמעות הגילגול והתמורה של האדם בנסיבות היסטוריות. צריך לראות את הקיום האנושי כיוס פתוח, ציון פעם אריאלי בחוספו כפי מניחתו הפילוסופית להיסטוריה. היסטוריה היא תולדות האפשרויות אשר התמטטו כביטוייה היסטורית מבויתת. מכאן, בסוס של דבר, לדידו, כל הבנה היסטורית צריכה להיות אנתרופולוגית פילוסופית על כחות האדם.

ירושלם ואויאל

ביסודו של דבר, תפיסתו ההיסטורית של פרופ' אריאלי, או הירלופין תפיסתו הפילוסופית את ההיסטוריה, כבוסכת על ראייה אקסניטניאליסטית של היקום האנושי, הסקפה התופסת את הווית היקום האנושי כעטר ברכות עצמו. היה זה הסוציולוג הפרטני הגדול של כנסיעות החברתית של הדת, מקס וובר, את קבע כי התחכפה הגדולה בתודעה ההיסטורית, ונתיב וביה בהיסטוריוגרפיה, הלה עם הסרת הסדר הדתי גיסודי הדתי וזרינה, ניתוק של מערכת הקיום האנושי מביעיהה כל יסודות של ציויים דתיים, או עם הפקעתו של התחום האנושי מתחומה של הכנסכה האלוהית, אף כסיחורו של זה התודעה האנושית מכללי החסכה הדתית מתברר כיום כסוגייה היסטורית מורכבת ביותר, אשר לגבי מרוס' אריאלי, ולגבי רבים מבני דורו, קביעה זאת לא הייתה רק ענין עיני כלבד לענות בו, אלא כל עצם הווית והתנסותם ההיסטורית היתה מותנית בהשלכות ובתולדות שהתפרטו מקביעה זאת. ירושע ובני דורו באו לעולם כביי מלחמת העולם הראשונה, סואה אנושית אשר וזועותיה אינן מתגוללות כלל נוכח תולדותיה עקבות הדם של מלחמת העולם השניה הם שירתו בחוית העולם החופשי מול כוחות הטוטליטאריות הייכווי הפאסיסטי בזמן מלחמת העולם השניה, ועם תום מלחמה עולמית זאת, כמעט ללא מנוחה ומרגוע, שינס את כוחם ורוחם להבטיח את עצמאותה של מדינת ישראל ותקומתו של הבית הלאומי בארץ ישראל. על עצמם ובשרם הם הסו את ההשלכות הנובעות מכחפכה גדולה ואת בתודעה ההיסטורית, אשר בתהליך של

כל סייגים תרות ואיריאולוגיות המנוטטות על הכהסת כטע וצלם האדם. בני דור אשר שרדו דרכם בנתיבי הזמן והמלחמה, באירופה ובארץ ישראל, ובליבם שורות השיר:

פיללת נפשי ולא זכית / שוב מקריבים לך הקובעת' ומכל ענות מסחית / כל בנות השיר שותקות מרעת'.

★

האדם איננו אלא תבנית נוף מולדתו, כמאמר המסורר. ברם לגבי ירושע אריאלי, כמו למרבית מבני דורו, נפוי המולדת עצמם היו נתונים לתכרות ולסערות היסטוריות גדולות אשר התחוללו בעולם כולה ומבחינה אישית, הווית העקירה והגלות מהמולדת הראשונית, מהתריבות והחלוק המקורית, לגר המאמץ הנורא של ההתערות בארץ והפיכתה לארץ הגולדת החריטה - כל אלה הרתו את ריטובים על האדם וכטידה כסויה או גלויה הספיעו על דרכו בחיים.

ירושע אריאלי נולד בסנת 1916 בעיר קראלווירי אשר בצ'כיה למשפחה ציונית וכטיאליסטית אשר ייעדה את בניה לעלות ולהתישב בארץ ישראל. ביותו נן המש עברה עלה ירושע לארץ ונקלט בחברת הנזוע של המוסר ההקלאי בבן־טנאן, לאחר מכן הצטרף לקיבוץ הפצריבה אשר למרגולות הגלמוע. אך לאחרי כשתים, עם גבור הפץ ההירודים והרצון לעבור על רגליו, עקר ירושע לתל־אביב. לאחר כשנן נפל לארגן שכיות פועלים כמוסד סבו עבר, פוסר ירושע כלאחר יד והחליט כי הגיע העת לעשות לנכסו ולרוחו הוא עצמו. הוא עוק לירושלים כדי לקנות לעצמו דעת ודעה באוניברסיטה העברית כירוסלים. את לימודיו האקדמיים החל בשנת 1937 בחוגים לפילוסופיה ולהיסטוריה באוניברסיטה סעל הרצוגובים, אך הלימודים הללו נקטעו ער בויה כביבם כשל פרוד מלחמת העולם השניה עת ירושע מתגיים לצבא הבריטי. כשל הכניסות, חידת המתנדבים בהארץ אשר שירתה כצבא הבריטי והבלה לחוית ביון וכס מרבית הבריה נפלו כטיב הנרמנים עם כניעת החיל הבריטי בארץ וז בשנת 1941. עם הגפילה בשבי כל כטוגר לירושע ולחבריו היה להישרד ולשמור על צלם אנוס כמשך ארבע שנים קשות ואכזריות. ירושע איננו מרבה לרבר על התקופה הנוראה הזאת בחייו ובחיי חבריו, כל שהוא מוכן לספר זה על גילויים אנוסיים חמים אשר עורדו את הכוויים לשבור על התקוה מסך שנים אינסופיות אלה. הבריח שהוא מוכן לספר על התנאים הנוראים שכמה חיו בסנים הללו סתככם מנטיט הרב כשעמי, להכפר רב בו מהגלוי, כי לעולם אינך יורע באויה תנאים האדם יכול עריון לשרוד ולהוותר בחיים.

עם סיחורו מהסלא הגרמני, שב ירושע ארצה ובתוכניתו להמשיך את לימודיו באוניברסיטה העברית. אך שיקת העתים סוב חיבה אותו, כמו את כל בני הדור, לעמוד הפעם לשריות העט והמדינה שבדרך. ירושע מתגיים להגנה, ולאחרי הקמת המדינה משרת כמפקד הגרעץ במרחב ירושלים. לאחרי שיהויה הכיר את יעל, אשר תולדות חייה אף הן נוטא מרתם לשעשעצמו הטולל שירות צבא הבריטי ולאחר מכן שירות ציבורי מנוטיט ופרדה בארץ. הבית אשר כוננו יעל וירושע הפך כמרצות הזמן למשל בקרב הבריים לא רק כירוסלים אלא אף כקרב הכריים הרבים בחי'ל. הייכן אתה יכול למוצה ככונכים ככפיפה אתה שני מלומדים צעירים מאמריקה השקועים בשיחה ארוכה עם סר ישעיה ברליון, אם לא בביתו של פרופסור אריאלי? כך ביטא זאת פעם מלונדו אמריקאי מכובד אשר זכה להתארה בביתם של יעל וירושע ובני או איננו כרירי גרליו מסם כל אימת שהוא כירוסלים.

לאחר הקמת המדינה סוף סוף התאפשר לירושע השיכו הגדול שהיה למשאת נפשו המלאה להמשיך ולטיים את לימודיו האקדמיים. לכאורה, מבחינה אקדמית צרה, כל השנים הללו אשר בהם שימש ירושע כשירות הצבאי פגעו בהכשרתו האקדמית ובמסלול השכלתו, אולם מאחר שענינו העיקרי והעליון של היסטוריון הוא חקר הווית אנוש בתקופות עבר, הרי ההתנסות האנושית הגדולה אשר חווה אותה ירושע כמרצות המלחמת רק הטיפה והיורה את רגשותיו

טוהר האש

מאת מנחם פרומן

על מה אנתנו חושבים כשאנתנו שומעים 'הנוכח' על אש, על שלהבות עולות, חיות, מתנועעות כרוח ומגששות. האש איכילת את השפן ומאירה נחון, נחון על הוישך, על הרבים, על החוקים. נחון על העוברות, על העבר. פעם שמעתי מידידי הרב רב מרקוביץ' משילה את הרעיון, שהעבר הוא התחרה הגדול כל הקב'ה. גם הוא טוען לכתר איהיחכמותו, גם הוא כמעמד כעמדת המנהלמות. הנה הוא עוטר על אנכטו את הניש הנחן, כי כתב אשר נכתב ונתחם כנטיהת הכלך אין להסיב. אפשר לכרוע ולהשתעבד לו. אפשר לפרוה בנינו ולתנוה לו למסול כרנמת היכלה אבל מי הוא הידוי התלמיד מגדירו כל הכופר ככפרה וזה נכרוא יהודי. כי כמנפץ את האלילים הוא תלמידו של אברהם איבנו. ואם העבר הוא האליל הגדול, יהודי הוא מי שלא יכתמות לו וגם לא יינתק כמנו אלא יעיבה עבר בו הן הרצץ ושתתע עליו כמטיש החוקי הנוכיון.

כיבוד וכרנו את ההשמונאניזם בואו ויזכר כסיפור חירוק, כשעת הכנסה היינו מניחים את הבר על כולחננו - ודיינו. וקנטו הגולה בארמות הגויים היה וזכר, ככוננו, רחוקא את נסיכר'השמן. נחון הרוח שהורה על הכוח הגס. המלחמה מקומה בתפילת־הלחש, כבה מוריס למירטאינוג'וף, שכסענאיה מלכות זיון הרטעה על עבו ישראל להשכיחם תורתו עבר לום כרחמי הרבים, וככד טמאים כיר שהויים. ומרי העשיה שלנו? להחליק נות כדי להורות בההפעכות על המלא? באו בניד לרביד כיתך וקבעו כמזגת ימי'החוכה אלו הורדת ולהלל לשמן הגדול. ונרות הנדאה היו באירים את ביתדקנטו בארם הרך או של אור יקט כיתך כערות החויד.

כסנפתתו חלונות הבית, ואחריכך גם מרצו קירוחיו, שירתתנוכה הרשה את כוכ' היינו הרנינה נם לא קיה לנו, פך שמן לא כמאנו. אנתנו כסמנו ויהי אור. את התנוכיה נשא הרוח ואת נרותיה כף האור אל מקיבם הנכון לפי הלכות: אל הנוץ, אל רשות־הרבים. מארכי־הרוחות כאה הרוח, רוח־רוחות, וכטאה את הנרות מעלה־מעלה (מעיד מרוס' קלוינוז כנגוואה, שהתנועה הציונית שיתנה לחלוטין את מעמדו כמגי'החוכה בעיירה). התנוכיה עלתה אל ראש מגדל־המים, היא ככסה ככלכותיה את הגב כטיוילי־החוכה. טייפא וכסרא ירדו כרוכים לעולם. הנה גם איזמל הכרע מסתרע על הדפים העתיקים. מי שנחטב לגדול'חוקרי־בית־שני, מרוס' גדליה אלון, הטיפוס של הדתי הלאומי, כספדיו יצאו כחוצאת הקבוץ המאוחר, כלילה יצא עם תלמידיו לכימה ולמאבק בזים התיח מן המקורות, שהו'ל' כייכרו את החשמונאים כביום שהקימו מלכות, שלחנה כסום ככפפה את גלילית הרוץ והרוקים.

עד הנה הכרתי את סיפור הילדות הידוע. אולם סיפוריחי לא הם. הנה כבא סוב רוח ומעיעיהה את התנוכיה. אם כשיבית־ציון היינו כחלמים, הנה - שידיע מוא - כשהתעוררנו בארץ התקוות המוסכות ראינו עדין כיען גם את כשמויות של המלוכה. וככיו על מה מטיחים הלאומיים על כבודו המעיקמאר של הביבויט. למני סני דורות כתב הרב קוק: ההתעמלות שצעירי ישראל עוסקים בה בארץ־ישראל לחוק את גופם כשכיל להיות בנים אמיני כח לאומה, היא משכללת את הבח היחוני של הגדויים העליונים, העוסקים בייחורם של שמות הקדושים, להרבות הנבלט האור האלוקי בעולם, ואין גילוי אור אחר עומד בלא חברו כלל. ובדורנו יכול המלומד להעיר כמרידות, כעבוד שמיים הם, ימי המכבים, ויחה אתה הסיבות העיקריות למירד העווע מפתחת גימנוזיום - מכון לתרבות הגוף - ע'י המפורסם ביותר של סמם של החשמונאים הוא המתיונים כתוככי ירושלים, הנה בזמן הזה הנוטא ארגוני־הספורט. מככ'י', כוכב סוכב. חולך הרוח ועל כטיכותיו שב הרוח. היכבה את האורות שעל מקור־המים? הנחור אל התנוכיה של ד' האמונה ידיים פרושות כתפילה: גם אם כמכיו יהום הכתר, אורה הנגינה של

גמורה בן העיר, פותח את חברת הצמח של "פרווה", אחי הרומי מפרסם סקט כחומר ביטורים, כמרכז החברת סיפורים של סופרים נרמנים בנימוננו (וינמר היבריט) אילרד אנדרש, והלגוט היסביטי) כתרומה של איגנה המרמן, וכן סקטים נחרים ממחווה של פטרק ויסקר "הקונטרס", כתרומה של

ארוטקה, שירים מאת מנדל בן, אורה עתרויה, רות נצר, אנדריאס גריסיס, גוי קנה, רמי דלצני, כרור על אמנויות פלאסטיות, בהשתתפות דליה מנור, אבי טיימן, דרין מוז, מרגית ראל, כמרור הכוסקה, כאמרה של עדה ברודסקי, כן המוות - על סירוי של מיניג שוברטי.

אור נבלין החיש של "עיתון 77" כגיליון גם: ריון על הארכיסקורה הישראלית, בהשתתפות הארכיכלים: זיוה שטרנהאל, סמאי אטיף, גרדי אפשטיין, מיק חויטו, עופר קולקר, אמיר קולקר, יעקב רכטר, יצחק ישר.

קטע מתוך "האריה והגזם" לו. סויגה ותחן פרס נובל לספרות

קסמן ומצופתית ואנגלית - הכוסל כרייוסוף: ערו בסוק, יערה בודור, שלמה שפירא. סיפורים של בוצ'יון יהושע, יצחק כרייוסוף, יוסף זיסמן, של רובינשטיין. יאיר מזור על "תינוק לא הורגים פעמיים" לדליה רביקוביץ: גורית גוברין - מן הסיפורים

איגנה רק תולדה של נסיבות היסטוריות נתונות, אלא היא מהווה גם מערכת כבוננת ומעצבת של הקיום האנושי בתור שכוה. בהקשר זה, לפי דעתו של אריאלי "השיבותם של מוסגים פוליטיים ומחשבה חברתית נישאת לא רק בעצם מסמעותם הפנימית אלא ביכולת לייחס לאמצעים רבי עוצמה בהתוותה של סותפתם חברתית ושל פעולה חברתית. הבה יכולה לתקיים רק כמדינה שבה האזרחים שותפים לאותה מערכת של מסמעות. או מסתייגים לכבוה, כיוון כאנו סותפת לאותה מערכת של מסמעות."

כל הניתוח והריון היה על תפקידן של אידאולוגיות בזמן קשור קשר הרחק לנוכחי בחקרן של אריאלי מבחינה היסטורית, הבעבר כמתייגת ימי-הביניים לתקופת המודרנית, מעבר סיהה כרוך בטשטר של מוכחי ויפח הברה ומדינה, וידידת כוח המבנית הרוחנית של הדת לנת עליית המדינה הביורוקרטית והמדיטוריאליט כע" החרדה - מעבר זה הביא לחיזוק תפקידן של האידאולוגיות בהנהגה. לפיכך, בינה של העת החדשה לדעתו של אריאלי, נעזין "בתורעה של כסרים חברתיים של סותפתם כסרות, הוזהות היחיד עם הקבוצה הנאמנות לכסרות דתיות, לאומיות או חברתיות", א בקיצור, על אותן מערכות אנושיות אשר כהן תחום ההסתייכות מתבססת יותר ויותר "על מערכי אריאולוגיות מודרנית, כרוה הברים הללו הלא היא את ראשית דרכו בחקר ראשית העת החדשה ותקופת ההיסטוריה המודרנית בכללותה.

הקשר שבין אידאולוגיה להיסטוריה, או בין לשי ושפה לזמן, הוא קשר סגולי ביותר. כדי להבין מה הן בני אדם להסיק מה הם סאפו ולמה הם קיוו, באמצעים מעשיים וכאמריהם, עלינו לפענח קודם כל את היקף הרוחני שלהם. יתר על כן, בלא הברה של התודע העולם והמרחב הנוסני של בני דור מסויים, כלל אינ יכולים להבין ולרעת מה אנשים אלה רצו להשיג ולבני וזו אכן בעיה כורכבת ביותר, מכיוון שאנו יכול" להיחז - ובצדק - שבני אדם עושים דברים כן מתכוונים לעשות, ולא דברים שאינם מתכוונים לעשו או כמלים אחרות, ניתן להניח שבני אדם אינם יכול לעשות דברים שאינם יכולים לנסח לעצמם, ומכאן כנ וביה טרק דברים שניתן לנסח אסטר לבצע ולהגשי סוגייה זאת איגנה תיאורטית בלבד, אלא היא קטנו לעצם פחותו של אידאולוגיות היסטוריות ולמני השפעתן על יסודי הציפיות האנושיות.

אם קבני העני את הבעייתיות הסגולית הנעו בקשר שבין הליטון וההיסטוריה, היא אריאלי הוכיח א כגורה נוספתית בהיבדורו ובהכריו. מבחינה זאת יתר מררה הגדול הוא היה הלוצ בבירור הסוגיה היסודית המסכרת הזאת, במיוחד בתוכית ראשית העת החדשה מאוחר יותר, בסוף שנות השישים אך במיוחד כש השכמים הוויקי וההיסטוריון הגרילי הייביש בדינים פיתח כוניה זאת בקשר של המנדקע ההיסטורית, ו חוקרים עיצרים. האחד אנגלי והאחר גרמניולנד, העק לעצור על ההשלכות הנובעות מהקשר הזה שבין ל היסטוריה, כמיוחד כתייחס לשיפה האשש והאומנת" אשר כל דור ודור יכול להשתמש בה וביע כעודת על הכוונות והתכליות של בני דור זה קוונטין סקינר וג'ון פוקוק המכסיו למעשה במחקר שינו כליה וללא היכר, כלסונו של לורנס סטון,

מחזות הוקרה

(המשך מהעמוד הקודם)

הדעיקה את הבחנתו כלפי פשר הקיום האנושי - כל אותו תכונות אשר הן כורה לאמיתו של דבר להיסטוריון. בשנת 1951 מסיים יהושע את לימודי המא. בהיסטוריה ובפילוסופיה. מילת לימודים מאפשרת לו לנסוע לארה"ב כדי להתחיל בעבודת הדוקטורט שלו, שאותה הוא מסיים בשנת 1955, תחת הרכתם הסברה של פרופסור ריכארד קברנ מהאוניברסיטה העברית ופרופסור אוסקר גרולין פאנויברסיטת הארוורד. באותה שנה יהושע מתקבל כמורה בהגז להיסטוריה כללית באוניברסיטה העברית בירושלים. טאו ועד היום, רכשו של אריאלי באוניברסיטה העברית רעומה היסגים מחקרים סגוליים לצד יצירת כירקס יחסי אנוש כה כופלאים עם חבריו והסטרונטים אשר הביאו לו הוכרה עמקת החוב הגדול והערכה העמיקה אשר דורות של תלמידים ואינדספור ירדים חשים כלפיו, מי טעם לאדם אשר השפיע והעניק השראה לרורות של תלמידים ומורים.

★

המחקר ההיסטורי, כמו במרבית תחומי המדע, מבוסס על מסורת והתפתחות. עבודתו של ההיסטוריון איגנה נעשית בהלל ריק הוא כה רבות לאלה אשר קדמו לו ולא לה העובדים יחד עמו בתחום נושא מחקר ויעשיריה יתר על כן, לכל ההיסטוריון יס טיפוס אידאלי, הגם מופתי של הסטוריון שהוא עיצר ואשר השפיע עליו ברות. מבחינתו של אריאלי, תביטה היסטוריונים המודרנים השפיעו עליו עמוקות ארבעה שסביב כמתיבהם, ואחד שעמו עבד ולגה. הראשון פרינטיס היא ללא כל ספק אולטיס דהיינטיקויל הצרפתי של המאה התשע עשרה בעינו על הדוקטורטיה האמריקאית ועל המסטר הוסן כצרפת לפני ההשפכה הצרפתית; השני הוא יעקב בורקווארט היסטוריון תרבות הרנסנס באיטליה, השלישי לאיל מארקס, במיוחד כחיבורו ההיסטוריים כן, השמונה עשרה ככריסר ללואי נפוליאון, והרביעי הוא הסוציולוג ההיסטוריון הגדול מקס ובר, אך הוזה שלצד כל אלה, האדם אשר השפיע עליו כמורה העמיקה ביותר היה כוורוה ריכארד קברנ, היסטוריון בעל שם בינלאומי חשוב, אשר העמיד בפני הסטרונט העציר שבה לתובת בעל שרתו ולקנות תורה יחיד מושג של הקודם היסטורית, עוקר של תרבות ורוחנית והגם של ביקורת יוצרת.

ברקע של כל היסטוריון גדול ניתן כמעט תמיד למצוא אישיות רבת השפעה, כיוסיתים אה המצא לזר, אשר כוונה והדריכה את רכבי החשיבה של ההיסטוריון הזה נהיותו סוקר עיצין על הליטון בעינו ההיסטורית, ונעול לכל העניקה לו ההשראה מורית ובתמורה כטיס שנים רבות, אם כאפיו של העבר שאלות ואם כהקניית אורחות חשיבה. יהושע אריאלי זכה להיות תלמידו של פרופסור קברנ ו"ל אשר תחת הדרכתו הוא החל את ראשית עיצורו כשרה המחקר ההיסטורי. על מרסית הידידות המופלאה שנוקמה בין השנים און זה השנים לספר, נדס הקשרים הרוחניים והרעיוניים ענוונים ביניהם ככרוצת שנות עבודתם המשותפת, בין התלמיד לבין המורה כמובן הגלאל והשלם של המוסגים הללו, כל אלה ענידו לו ליהושע כמסק כל שנות עבודתם תחת הדרכתו המאננה של קברנ לא ו כלבד שאריאלי מצא לו עד

17.1.1987

בכונן בית הקברות הארצי, רח' לייבוווד דה וויני' 13, תל-אביב. ההתכנסות, על כוס קפה ועוגה, חוקש העם להדביל בענין שקרא כירי, אורי ההיי, עריו שבינו יאמר דברים על הספר; יוצבד יעוויקטט, בן-דוד תקרא משירי, מציאות יוער. קיאת לי, לאה שניי תאמר דברים ד בן עור - על הספר. שוחרי ספרות ושירה זיר-ליריס. עברית מוזמנים.

מדאיאליזם אנני, טיוריניא אורייה דיקה והגיסה מנד אהר, אך סיוטית וזקרת כמד סני. היא נכתבת בהומיות עניי, אפילו נזירת, של נייר בנוון כפי הוסיים וכושם ברול חלודים ויוגרת פריטים אחרים היתפריים כריווט בסיסי חדרו של פאקר מהכתב, או אדם סטודומאווסטי. התעורכה כוללת מורן התלוי מהתקרה בחוסי ברול שמחוכו מודקרים חוסי ברול הלודים ובתפתלים שבאיטיים לפצוע, אך מפעלים גם כמעין רישום עדין בחלל. מולו ניצבים שולחן וכיסא מצופים נייר וניצבים על כרעי תרנגולת של מוטות דקיקים. המרכיב השלישי בחדר הגוור הזה הם מרפס

במבונת גם מוסף מיוחד לספרות אבריקה הלטינית ובה סיפורים ושירים של מיטב היוצרים בדורים אבריקה בתרגום עברי ראשון. בין היתר מתפרסמים כאן סיפורים ושירים של בורחס, קורטסאכא, ואייחו, פואנטס, פבלו נרודה, אוקטביו פאס ורבים אחרים. המודר 'השוואת תרגומי שירה' בוקרס לשידו של בורחס 'שפינוזה'.

יות ההיסטוריה המדינית של אנגליה במאות השש והשבע עשרה. חנינת דרכו המחקרית של יהושע אריאלי, סוגיית ר בין אידיאולוגיה להיסטוריה נירונה אצלו בספרי Individualism and Nationalism in American Ideol שהפך למעשה לספר קלאסי יפו, הן מבחינת הנושא והתוכן שלו והן מבחינת פיקה שהתייחדה לספר זה על ההיסטוריוגרפיה יקאית לאחריו כפי שנין באחרונה ערך כתב העת History and The, ספר זה איננו אלא היסטוריה של ההיסטוריה במובן החיובי של המלה, ע, ספר שתכליתו הקרת ועיונים על הכני האמונה ובלקטיגית, הסטורת הוויגית ועקרונות תנועת לה, וכיצד התנועה האנושית הפכה את אמריקה נת סדה ההגשמה והמימוש הגדול של עקרונות אין זה משתיר כלל כי רק באחרונה, כאשר ביקטי י האנציקלופדיה להיסטוריה הבריטית בארה"ב י ה כתובת הערך על "הלאומיות", הראשון שטנו היה אריאלי. המסה שלו באנציקלופדיה זאת על הלאומיות היא לכשעצמה חיבור מופתי.

כיצד האידיאולוגיה הוויגית האנגלית של המאה השבע עשרה לצד רעיונות ההסתכלה של המאה השמונה עשרה, לא רק סתורמו לעיצובה של אידיאולוגיה אמריקאית בתקופת המבאק המהפכני מול אנגליה, אלא אף השפכו להלק סגולי מההסתכלה האידיאולוגית המציינת את החברה האמריקאית כבאן ואילך. מבחינה היסטוריוסופית, מחקר חלוצי זה פילס את הדרך להקשרים החסימים של בניבר כילין וג'ורדן ווד על המקורות האידיאולוגיים של המהפכה האמריקאית, או להיותו דבר העקבר של "המסורת הרפובליקנית". לאמריקה אשר החל בה ג'ון פוקס ולאחריו ג'ורדן ווד. ניתן לומר ללא כל סמך כל היסוס, כי עם פירסום ספרו של אריאלי כל מסעויה של המהפכה האמריקאית כפרס, וכל היסטוריה האמריקאית כבלל, השתנתה הכלית היצר, וחסיונות הסגולות הפכה להיות כרוכה באורח הדוק במובן ההשוואה היסטורית בין אמריקה לאירופה. היסטוריה של "העולם החדש" שוב איננה יכולה להיות מובנת, כתוצאה ממחקרו של אריאלי ואלה כבאו לאחריו, ללא קשר וזיקה אל "העולם הישן" של אירופה.

נסוב על אחריותו של ההיסטוריון כלפי זמנו ומקומו. יהושע הכריז לנושא זה רבים ממאמריו והרצאותיו כעל פני בימות סגונת ובכתבי עת רבים, וכולם כאחד מנלים לא רק את מימד האחריות סיהושע מיוחד להיסטוריון בימינו אלא אף את תרצו והפצך לסגונת ולהספיע. אין הימה כי הלק ניכר בחופיעותיו כציבור ומבאמרו סידך למה נבקרא באורה סכיה ספוליטיקה; ענינו המתכרד והקצוע בתנועות כריניות בתקדמות כירכרל, והתרצו העקובה סלה הוא נותן ביטוי לעצים מוזמנות למחלך ההיסטוריה של כרינת ישראל וחווית ההכרה והמדינית בארץ. כל זאת ככיוון סלדענתו על ההיסטוריון לתרג ולצאת מנגדול הכן האקדמי ולנסות לעצב את הסביבה באמצעות דבריו. ניתן לראות ככך אמונה המביכה במידת ההספקה של רעיונות ורכים, וכי לאיפיו של דברי הספקתו של איס המרע קטנה ביותר על המציאות האנושית שכשככו. אולם לאדם אשר ובצפון הוא הדיבר השמטול לו ביותר כחייו, כעדותו של יהושע על עצמו, דרמו שאין לו כנוס כגוריה וזאת לצאת ולהביא את דבריו ככני הציבור.

ההופעת ספרו של אריאלי על מוטיבי ייחודיים והלאומיות באידיאולוגיה האמריקאית, ריוונים באמריקה נטו לבדור את ההיסטוריה של מו של אירופה ומהיסטוריה העולמית בכללותה, ו לצמוא בחובה של ההיסטוריה האמריקנית גופא ז ח אקסקלוסיבי את היסודות והסקרות לעיצובה הלאומיות האמריקאיות. כך, לדוגמא, ההיסטוריון ון ג'סטון טנר הציב את "הספר" כגורם העיקרי וני יסודי בחברה והמדינה באמריקה היסטוריונית וריאנגלנו, במיוחד פארי מילר, ניסו להרגיש את ה המכונן והמעצב של המסורת הפורטוגאית יקה כהסבר להתפתחות החברתית והברינית. זונה, היסטוריונים המניס להשתחרר מהדיס על ניגלנדר, מניסו להרגיש את מעמדו הסגולי של כנת התיכוניות באמריקה, כנויוריק ועד לכריילנה, זנות סכהם התפתחה דרך החיים האמריקאיות. רק ינה העיר פרופסור גריין כי גרדך לראות רווקא את ז כמקום טבו אורח החיים האמריקאי התפתח זה, וכי רווקא הדרום הוא הוא אשר משקף את ז האמריקאית.

הקורא העברי יכול לעמוד על מקצת העניינים החשובים הללו, ועל תוכניה השונה של יהושע אריאלי להיסטוריוגרפיה האמריקאית, תוך עיון באסופת המאמרים אשר פרוץ אריאלי ערך בעברית תחת הכס "תולדות המהפכה הבריטית בארה"ב". אריאלי הקדים לספר זה שיצא בשני כרכים ובתוצאת "מוסר ביאליק" סני מביאות כאלפים על מחלך ההיסטוריה של המהפכה הברינית באמריקה, שהם לאייתו של דבר ביטוי המצריה ומעמיק לתרומה הנכבדה שלו להיסטוריה של אמריקה ולאפי הניחוד של עיצוב האומה באמריקה. ספר זה הוא כגדר הובה לכל אדם המגלה ענין בחברה האמריקאית כראשיתה ועד לעצם זימנו.

במרוצת שנים רבות רבים טובים ניסו להספיע על יהושע אריאלי לסקוד יותר על בחקריו ולוותר כמעט על סלל עייסיקו הציבורים והכתרתיים, לעשות יותר לעצמו ומרת להקדיס את עמבו לעניינים שאינם מבכש בחקריו. כל זה היה ללא הועיל. מירת האחריות החברתית ככו, הרצינות כלפי חובתי הווראה הלייבור, כל אלה תמיד העסיקו אותו עד כלאות. כיום, עם פרישתו אט אט כמעל הווראה ועם צאתו לגמלאות, כל שגות לקוות הוא סיהושע אכן יתמכר, באותה הרצינות המופלאה שאיפיינה אותו עד כה ביחסיו לטובכים אותו, והפעם רווקא אל בחקריו הרבים שכונכונים ועישה להתקתם כך סיעמוד כרשות הרבים כעמיד הקרוב ויכל הקורא העברי להתוודע אל מלוא עוסר מחקריו ועיוניו ההיסטוריים של פרוץ אריאלי באמצעות אסופה של כאחריו שתרמה אור סוצנת "עם עיבר" לצד זאת, ככיונתו להתקך לדפוס את היצאותיו החשובות על ראשית העת המודרנית. אם אין האותות ככחשים ואם אין חסימנים כסיסע, רק לאחר פירסום הרברים הללו אפשר יהיה לעשות הערכה סלכה וגמורה של כפעלו ההיסטורי ולרדת למלוא תרומתו והיסגיו כחקר ההיסטוריה.

הנית היסטוריוגרפיה האמריקאית, פירסום ספרו אריאלי הפך למעשה את הקערה על פיה וזאת חו כצורה מופתית ובתוך דיוק מהקרי כאן כני לו ז מקורות ושורסי האידיאולוגיה האמריקאית, ת הרעות, הליבראליזם והאינדיבידואליזם שאייים ניידך לראות בהקשה של תנועות והגיות אולוגיות באירופה. לא רק התנאים הייחודיים יקה, ארץ ריקה וכרתי אינספר, אלא גם וכעיקר ז אשר צמחו באירופה הם שהביאו תוך סילוכס ים של יבסת חרטה המשוללת עבר היסטורי ית פיאוולית, להיווצרותה של האידיאולוגיה יקנית. הידוש המקורי, ומכאן גם ממילא תרומתו יה לסוגייה של מחלך ההיסטוריה האמריקאית י המחשבה העיקריים שבה נעוץ היה ביכולתו ע על העמבר, קליטה ועיצוב כחדש של מסורת ז רוחנית והרעיונית אירופאית באמריקה, הרבות כרךן של קליטה ומיוז סגוליים עם המציאות יקה הפכה להיות לחלק מהותי כעצמותה של ז החברה האמריקאית. כספרו חקף אריאלי כמיוחד

תלמידיו ואלה המביטים לעבר עמו כגון להיסטוריה יתר על כן, אינעליפטי סמאחריו עשות כנים של ליבור והוראה, יהושע עדיין יכול להתוודות מה גדולה ההתרגשות האוהות בו לפני כל סיעור או הרצאה כורת המכין כבקריקות מרהיבות לללא לאית את סיעוריו לפטיפ פריטים, או כורדך ההכפר ללא רחם את עבודתו תלמידיו ועם זאת לנגד טוב על כרעיו את הובסא שכו רבה עבודתם. רק כאחרונה יצא ממנו תלמיד וכירו כספר עצים של דפי הערות ככתב אריאלי על עבודתו, מספר העולה כמה מונים על העבודה המקורית אשר חוגשה לו כביקורת. כאן כתמונה זה של הכשרת תלמידים או הורכת דור הרש של מלומדים בהיסטוריה, יהושע אינו יודע על פסריו, לא כביקורת חסרת הפניות ולא כוכן שהוא מקדיש לכך. כל זה מבכס ללא כל ספק את מירת האחריות והרצינות ההתכומית של אריאלי להוראת ההיסטוריה, למעמדה הסגולי כקרב מרעי הרוח, ומעל לכל לחשיבותם של החינוך וההורכה כהכשרת דור חוקרים חדש.

לצר החוקר הגולנדר קיים תמיד האדם, המורה והמתך. אך רובה כי אצל יהושע אריאלי עצם ההפרדה הזאת איננה הולכת כלל ככיוון כבאישיותו הוא ככגו למעשה את כל אלה יתרו וכלל לא ניתן למצוא חילוק אצלו בין האדם לבין החוקר, בין המלומד לבין המורה והמתך. סילוכ זה הוא שהעיקר לו מעמד כסגולי כקרב תלמידיו ואלה המביטים לעבר עמו כגון להיסטוריה יתר על כן, אינעליפטי סמאחריו עשות כנים של ליבור והוראה, יהושע עדיין יכול להתוודות מה גדולה ההתרגשות האוהות בו לפני כל סיעור או הרצאה כורת המכין כבקריקות מרהיבות לללא לאית את סיעוריו לפטיפ פריטים, או כורדך ההכפר ללא רחם את עבודתו תלמידיו ועם זאת לנגד טוב על כרעיו את הובסא שכו רבה עבודתם. רק כאחרונה יצא ממנו תלמיד וכירו כספר עצים של דפי הערות ככתב אריאלי על עבודתו, מספר העולה כמה מונים על העבודה המקורית אשר חוגשה לו כביקורת. כאן כתמונה זה של הכשרת תלמידים או הורכת דור הרש של מלומדים בהיסטוריה, יהושע אינו יודע על פסריו, לא כביקורת חסרת הפניות ולא כוכן שהוא מקדיש לכך. כל זה מבכס ללא כל ספק את מירת האחריות והרצינות ההתכומית של אריאלי להוראת ההיסטוריה, למעמדה הסגולי כקרב מרעי הרוח, ומעל לכל לחשיבותם של החינוך וההורכה כהכשרת דור חוקרים חדש.

פן חשוב וכגולי כהגותו והשקפתו של יהושע אריאלי